

Doç. Dr. Mehmet Köksal

**Yakın Doğu Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi**

İHRACAT TERİMLERİ EL KİTABI

Legal

Hukuk Kitapları Serisi: 480

Doç. Dr. Mehmet Köksal

İHRACAT TERİMLERİ EL KİTABI

Birinci Baskı: Aralık 2017

ISBN: 978-605-315-200-2

Yayıncı: Legal Yayıncılık A.Ş.
(Sertifika No: 27563)

Genel Yayın Yönetmeni: Lütfü Başöz

Kapak Tasarım: Barış Aydın

Mizanpaj: Özge Yıldırım

Basım ve Cilt: Birlik Fotokopi Baskı Ozalit Gıda San. Tic.
Ltd. Şti. (Sertifika No : 20179)

Basıldığı Yer: Nispetiye Mahallesi Birlik Sokak No:2 Nevin
Arıcan Plaza 1. Levent/Beşiktaş/İstanbul
Tel: (0212) 269 30 00

Yönetim Yeri: Caferağa Mah. General Asım Gündüz Cad.
Sekizler Apt.No:59/6 Kadıköy/İstanbul

Yayın Türü: Hukuk Kitabı

Yazar ORCID Kodu: 0000-0002-6150-6959

Copyright © 2017

*Bu kitabın tüm yayın hakları LEGAL YAYINCILIK A.Ş. 'ye aittir.
Yayınevinin izni alınmadan eğitim ve tanıtım amaçlı kısmi alıntılar hariç
olmak üzere hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.*

LEGAL YAYINCILIK A.Ş.

Caferağa Mah. General Asım Gündüz Cad. Sekizler Apt.

No: 59 D: 6 Kadıköy/İstanbul

Tel: (216) 449 04 85 –86 Faks: (216) 449 04 87

İnternet adresi: www.legal.com.tr

E-mail: legal@legal.com.tr

ÖNSÖZ

Değerli okuyucular. İhracat ve ithalatta çok kullanılan bazı terimler hakkında referans olabilecek temel kavramları bu kitapçıkta toplamak istiyorum.

Bildiğiniz gibi geniş anlamda **İhracat**, bir ülke sınırları içerisinde serbest dolaşımda bulunan (bu ülkede yetişen üretilen veya başka ülkelere ithal edilmiş) malların ve hizmetlerin başka ülkelere satılması amacıyla gönderilmesi anlamına gelir. Dar anlamda ihracat da yabancılara ya da Türkiye dışında yerleşik Türklere yapılan mal satışlarını ve söz konusu malların bu amaçla yurtdışına gönderilmesini ifade etmektedir. İhracat ve ithalat yapanların en çok karşılaştıkları ve ihracat veya ithalat iş ortaklarından son zamanlarda özellikle sıklıkla istenilen bir diğer şey de ticari sözleşmelerdir. **Uluslararası Ticari Sözleşmeler** dendiğinde de genel olarak anlaşılması gereken taraflardan birinin yabancı ülke vatandaşı olduğu sözleşmelerdir. Bu anlamda siz ihracat ve ithalatçılar sıklıkla yabancı iş ortağınız tarafından gönderilen genel işlem şartları ve sözleşmelerin içerisindeki uygulanacak hukuk ve uyuşmazlıkların çözümünde öngörülen tahkim maddeleriyle de karşı-

laşmaktasınız. Bu kitapçık, sizlere ihracat ithalat işlemlerinizde sıklıkla karşılaştığınız kavramları açıklayacaktır.

12 Aralık 2017

Doç. Dr. Mehmet KÖKSAL

TEŞEKKÜR

Bu kitapçığın yayıma hazırlanması ve basımında emeği geçen Legal Yayıncılık tım çalıőanlarına teşekkür ederim.

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
A.T.A	: Admission Temporary Agreement
A.TR.	: Avrupa Birliği ile Türkiye arasında dolaşım belgesi
AWB	: Airwaybill
CE	: European Conformty
CFR	: Cost and Freight
CIF	: Cost, Insurance and Freight
CIM	: Rail Consignment Note
CIP	: Carrige and Insurance Paid
CPT	: Carriage Paid To
CISG	: Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Szleřmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Anlaşması
CMR	: Convention Marchandises Routiers
DAF	: Delivered at Frontier
DDP	: Delivered Duty Paid
DDU	: Delivered Duty Unpaid

DEQ	: Delivered Ex Quay Duty Paid
DES	: Delivered Ex Ship
EFTA	: Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması Bölgesi
EUR. 1	: Dolaşım Belgesi
EXW	: Ex Work
FAS	: Free Alongside Ship
FCA	: Free Carrier
FIATA	: Uluslararası Nakliye Acenteleri Birliği Federasyonu
FOB	: Free on Board
GTİP	: Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
IPPC	: Uluslararası Bitki koruma Konvansiyonu
ISPM 15	: Uluslararası Ahşap Ambalaj Konvansiyonu
VUK	: Vergi Usul Kanunu

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
TEŞEKKÜR	V
KISALTMALAR	VII
İHRACAT KAVRAMLARI	1
1. İhracatçı.....	3
2. Fiili İhracat.....	3
3. Serbest İhracat.....	3
4. Kayda Bağlı İhracat.....	3
5. Konsinye İhracat.....	3
6. Kredili İhracat.....	4
7. Transit Ticaret.....	4
8. İthal Edilmiş Malların İhracı.....	4
9. Bağlı Muamele Yoluyla Yapılacak İhracat.....	4
10. Ticari Kiralama Yoluyla Yapılacak İhracat.....	4
11. Bedelsiz İhracat.....	5
12. Incoterm.....	5
TESLİM ŞEKİLLERİNE İLİŞKİN KAVRAMLAR	7
1. Ticari İşletmede Teslim (Ex Works/EXW).....	9
2. Taşıyıcıya Teslim (Free Carrier/FCA).....	9

3. Gemi Doğrultusunda Teslim (Free Alongside Ship/FAS).....	10
4. Gemi Bordasında Teslim (Free On Board/FOB)	11
5. Mal Bedeli ve Navlun (Cost and Freight/CFR)	12
6. Mal Bedeli, Sigorta ve Navlun (Cost, Insurance and Freight/CIF)	13
7. Taşıma Ücreti Ödenmiş Olarak Teslim (Carriage Paid To/CPT).....	14
8. Taşıma Ücreti ve Sigorta Ödenmiş Olarak Teslim (Carrige and Insurance Paid/CIP).....	14
9. Sınırdaki Teslim (Delivered at Frontier/DAF)	15
10. Gemide Teslim (Delivered Ex Ship/DES)	16
11. Rihtımda Teslim (Gümrük Vergi ve Harçları Ödenmiş Olarak/Delivered Ex Quay Duty Paid-DEQ)	16
12. Gümrük Resmi Ödenmemiş Olarak Teslim (Delivered Duty Unpaid/DDU)	16
13. Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim (Delivered Duty Paid/DDP).....	16
ÖDEME ŞEKİLLERİNE İLİŞKİN KAVRAMLAR	19
1. Vesaik Mukabili Ödeme (Cash Agains Documents)	21
2. Mal Mukabili Ödeme (Cash Agains Goods)	21
3. Kabul Kredili Ödeme (Acceptance Credit)	21
4. Akreditifli Ödeme (Letter Of Credit)	22
İHRACAT BELGELERİNE İLİŞKİN KAVRAMLAR	23
İhracatta Kullanılan Belgelere İlişkin Kavramlar	25
1. Uluslararası Ticari Sözleşmeler	25
2. Proforma Fatura (Proforma Invoice)	25
3. Ticari Fatura (Commercial Invoice).....	25
4. Çeki Listesi (Weight List).....	26
5. Koli Ambalaj Listesi (Packing List)	26
6. Spesifikasyon Belgesi (Specification)	26

7. İmalatçının Veya Satıcının Kalite veya Kontrol Belgesi (Manufacturer's or Supplier's Quality or Inspection Certificate)	26
8. Üçüncü Tarafın Düzenlediği Kalite Kontrol Belgesi (Third Party Certificate Of Inspection)	26
9. İmalatçının Analiz Belgesi (Manufacturer's Analysis Certificate)	26
10. Gemi Ölçümü Raporu (Ullage Report)	27
11. Dolaşım Belgesi (Movement Certificate)	27
a) A.TR. Dolaşım Belgesi	27
b) EUR. 1 Dolaşım Sertifikası	27
c) Konsolosluk Fatura (Consular Invoice)	27
d) Tasdikli Fatura (Legalized Invoice)	28
e) Menşe Şahadetnamesi (Certificate Of Origin)	28
f) Form A	28
g) A.T.A Karneleri (Admission Temporary Agreement)	28
ğ) Sigorta Poliçesi (Insurance Policy)	29
12. Taşıma Belgeleri	29
a) Deniz Konşimentosu (Marine/Ocean Bill of Lading)	29
b) Temiz Konşimento İbaresini (Clean Bill Of Lading)	29
c) Bayat Konşimento	29
ç) İhbar Adresi (Notify Address)	30
d) Navlun (Freight)	30
e) Konşimento Nüshaları/Tam Takım İbaresini (Full Set Of B/L) ..	30
f) Nama Yazılı Konşimento (To The Name Of)	30
g) Emre Yazılı Konşimento (To The Order Of)	30
ğ) Hamiline Yazılı Konşimento (To Order)	30
h) Short From Bill's Of Lading	30
i) Container Bills Of lading	31
i) Liner Bill Of Lading	31
j) Tek konşimento (Through Bill Of Lading)	31

k) Charter Party Bill Of Lading	31
l) Hava yolu Taşıma senedi (airwaybill/AWB)	31
m) Fiata belgeleri (Fiata FCR, FCT)	32
n) CMR Karayolu Taşıma Belgesi (CMR International Consignment Note/CMR Roar Waybill)	32
o) House Bill Of Lading	32
ö) Hamule Senedi (CIM/Rail Consignment Note)	32
FİNANSMANA İLİŞKİN KAVRAMLAR	33
İhracat/İthalat Finansmanına İlişkin Kavramlar	35
1. Alıcı Firma Prefinansmanı (Prefinancing)	35
2. Peşin Ödeme (Cash Payment)	35
3. Uluslararası Leasing	35
4. Banka Teminat Mektubu (Letter of Guarantee)	36
5. Geçici Teminat Mektubu (Bid–Bond /Tender Guarantee)	36
6. Kesin Teminat Mektubu (Performance Bond/Final Guarantee/Definite Letter Of Guarantee)	36
7. Geçici ithalat ve Geçici İhracata İlişkin Teminat Mektupları..	37
EŞYAYA İLİŞKİN KAVRAMLAR	39
Dış Ticarete Eşyaya İlişkin Kavramlar	41
1. Serbest Dolaşımda Bulunan Eşya	41
2. İşletme Faaliyeti	41
3. İşlem Görmüş Ürün	41
4. Asıl İşlem Görmüş Ürün	41
5. İkincil İşlem Görmüş Ürün	41
6. Fire/Zayıat	41
7. İşleme Malzemesi	42
8. Verimlilik Oranı	42
9. Eşdeğer Eşya	42
10. Tarife Kotası	42

11. Tercihli Tarife.....	42
12. CE İşareti.....	43
13. GTİP	43
GÜMRÜK İŞLEMLERİNE İLİŞKİN KAVRAMLAR	45
İthalat/İhracat Ve Gümrük İşlemlerine İlişkin Kavramlar	47
1. Önceden İthalat.....	47
2. Önceden İhracat	47
3. Ticaret Politikası Önlemleri	47
4. Dahilde İşleme İzin Belgesi	47
5. Belge Süresi	47
6. Belge Süresi Sonu	47
7. Tedarikçi Beyanı	47
8. İmalatçı – İhracatçı	48
9. Yan Sanayici.....	48
10. Şartlı Muafiyet Sistemi	48
11. İthalatta Gözetim ve Gözetim Belgesi	48
12. Gümrükçe Onaylanmış Kişi.....	49
13. ISPM 15 Standardı	49
14. ISPM 15 Standardının Kapsamı.....	49
15. Üçüncü Ülke	49
16. Geri Verme	49
17. Kaldırma	49
18. Antrepo	49
19. Özel Antrepo	50
20. Genel Antrepo	50
21. Fiktif Antrepo.....	50
22. Transit Rejimi.....	50
23. Gümrük Beyannamesi Yerine Geçen Belgeler	51
24. Dahilde İşleme Rejimi	51
25. Geçici İthalat Ve İzin Alınması	51

26. Geçici İthalat Türleri	52
29. Force Majeur (mücbir sebep)	52
İTALYA, İSPANYA VE ALMANYA'YA YAPILAN İHRACATTA	
BİLGİLER	53
1. İTALYA'YA TEKSTİL İHRACATINDA NELERE DİKKAT	
EDİLMELİDİR	55
a) İtalya'ya İhracat Yaparken Dikkat Edilmesi Gereken	
Hususlar	55
b) Sık Sorun Çıkan Alanlar	56
c) Alacakları Tahsil Yolları	58
d) Sorunları Aşabilmenin Yolları Ve Yöntemleri.....	59
2. İSPANYA'YA TEKSTİL İHRACATINDA NELERE DİKKAT	
EDİLMELİDİR	60
a) İspanya'ya İhracatta Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar	62
b) En Çok Sorun Çıkan Haller	63
c) Alacakları Tahsil Yolları	64
d) Sorunları Aşabilmenin Yolları Ve Yöntemleri.....	65
3. ALMANYA'YA TEKSTİL İHRACATINDA NELERE DİKKAT	
EDİLMELİDİR	66
a) Genel Olarak Almanya'da Karşılaşılan Sorunlar	67
b) Almanya'ya İhracatta Dikkat Edilmesi Gereken	
Hususlar	68
c) Dikkat Edilmesi Gereken Hukuki Kurallar	69
d) Ödenmemiş Fatura Bedelinin Takibi	70
aa) Önlemler	70
bb) İcra Yolu	70
cc) Önerilerimiz	71
e) Almanya'da Başvurabilecek Kuruluşlar	72

İHRACAT KAVRAMLARI

1. İhracatçı: İhracatçı olmak için kural olarak herhangi bir belge veya izine gerek yoktur. İhraç edilecek ürünlerle ilgili ihracatçı birliğine üye olmak yeterlidir.

2. Fiili İhracat: ihraç konusu malın gümrük mevzuatı hükümleri çerçevesinde muayenesinin yapıлып taşıta yüklenmesi, bir yerden veya muhtelif yerlerden bir defada veya kısım kısım gelmekte olan dökme ve diğer eşyada yüklemenin tamamlanması veya gümrük mevzuatınca fiilen ihracat olarak kabul edilecek diğer çıkışları ifade etmektedir.

3. Serbest ihracat: İhracatçı firmanın hazırladığı gümrük beyannamesine sadece ürünün bağlı bulunduğu ihracatçı birliklerinden onay almak koşuluyla gerçekleştirilen ihracat şeklidir.

4. Kayda Bağlı İhracat: Bazı ihracat malları vardır ki bunların kayda bağlı olması zorunluluğu getirilmiştir. Kayda bağlanmış malların ihracatına, kayda bağlı ihracat denir. Birlikler onayladıkları gümrük beyannamelerine kayda bağlı meşruhatı düşerler. Bu beyannamelerin gümrük idarelerince ibraz süresi 90 gündür.

5. Konsinye ihracat: Kesin satışı daha sonra yapılmak üzere dış alıcılara mal gönderilmesi şeklinde gerçekleşen ihracata konsinye ihracat denir. Kesin satış yapılanaya kadar mal satıcının mülkiyetinde kalmaktadır. Satış süresi ihracattan itibaren 1 yıldır. İhracat birlikleri

gümrük beyannamesi üzerine konsinye ihracatla ilgili meşruhat düşerler. Bu beyannamenin gümrüğe ibraz süresi 90 gündür.

6. Kredili İhracat: İhracat bedelinin kambiyo mevzuatında öngörülen süreleri aşacak biçimde yurda getirilmesine imkân sağlayan ihracat şeklidir. Kredili ihracat süresi tüketim mallarında 2 yıl, yatırım mallarında ise 5 yıldır.

7. Transit Ticaret: Malların alış ve satış bedelleri arasında lehte fark bulunması esas olmak üzere mal bedeli transfer edilerek veya edilmeksizin satın alınan yabancı menşeli malların transit olarak veya doğrudan doğruya bir ülkeden başka bir ülkeye satılmasıdır. Transit ticaret beyanname formu düzenlenerek aracı bankadan onay alınır.

8. İthal Edilmiş Malların İhracı: İthalat rejimi çerçevesinde ithal edilmiş ve vergileri ödenmiş bulunan yabancı menşeli yeni veya kullanılmış malların ihracı özellik arz etmeyen ihracat kapsamında yapılır.

9. Bağlı Muamele Yoluyla Yapılacak İhracat: Bağlı muamele veya takas talepleri yabancı firma veya firmalar ile yapılan bağlı muamele veya takas anlaşması veya bağlı muamele veya takas başvuru formunda altı nüsha eklenmek suretiyle bir müracaat yazısı ile birlikte üye olunan veya bulunulan bölgedeki ihracatçı birliklerine yapılır.

10. Ticari Kiralama Yoluyla Yapılacak İhracat: Yurt dışındaki firma veya kuruluşlarla yapılan,

kiralanan malın cinsi, teknik özellikleri, GTİP’i miktarı birim fiyatı değer tutarı kira süresi kira bedeli ve bu bedelin ödenme şekli ve zamanı teslim yeri gibi bilgileri içeren kira sözleşmesi ile birlikte, ticari kiralama yoluyla yapılacak ihracattır. Bu ihracata ilişkin başvuru formu bir nüsha doldurulmak suretiyle üyesi olunan ve bulunulan bölgedeki ihracatçı birlikleri genel sekreterliğine yapılır.

11. Bedelsiz ihracat: Bedeli yürürlükteki kambiyo mevzuatı çerçevesinde yurda getirilmesi gerekli olmaksızın yurt dışına kesin olarak mal çıkışıdır.

12. Incoterm

Uluslararası ticari terimlerin yorumlanmasına ilişkin kurallar anlamına gelir. Uluslararası alım satımlarda malların sevk ve teslimine ilişkin kuralların yorumuna dair bir dizi kuralları ifade eder. Incoterm’ler, “e”, “f”, “c” ve “d” olmak üzere 4 gruba ayrılırlar.

**TESLİM ŞEKİLLERİNE İLİŞKİN
KAVRAMLAR**

Yine dış ticarete karşılaşılan bazı teslim şekilleri vardır. Bunların da ne anlama geldiğinin bilinmesi özellikle malın teslim edilmemesi veya ödeme ve teslimine ilişkin bir sorun çıkması halinde önem kazanmaktadır.

1. Ticari İşletmede Teslim (Ex Works/EXW):

Satıcı malları işletmesinde daha önce belirlenen tarihte alıcının emrine hazır tutarak alıcıya bildirir. Alıcı malları işletmeden teslim alarak ihracatı için gerekli belgeleri hazırlar gümrük işlemlerini tamamlayarak malları kendi ülkesine ithal eder. Malların işletmede teslim edilmesinden itibaren malla ilgili bütün masraf ve risk alıcı tarafından karşılanır. Satıcının sorumluluğu, malı sözleşme koşullarına uygun hazırlayarak belirtilen tarihte ve süre içinde anlaşmada belirtilen yerde alıcının emrine amade tutmaktır. Satıcı borcunu yerine getireceği hususunu alıcıya bildirir. Alıcının sorumluluğu ise sözleşme koşullarına uygun olarak malı teslim alıp bedelini ödemektir. Tüm masraf ve risk kendisine ait olmak üzere ihracat ve ithalat işlemleri için gerekli olan lisans vb. İdari ve ticari belgeleri düzenlemek de bu satım şeklinde alıcının sorumluluğundadır.

2. Taşıyıcıya Teslim (Free Carrier/FCA):

Satıcının malları, satıcının işyerinde veya belirlenen başka bir yerde, alıcı tarafından tayin edilen taşıyıcıya veya başka bir kişiye teslim etmesini ifade eder. Satıcı malları gümrük işlemlerini tamamlayarak belirlenen tarihte ve yerde ilk taşıyıcının gözetiminde devrettiği anda teslim işlemlerini tamamlamış olur. Bu andan itibaren

malla ilgili tüm masraf ve riskler alıcıya geçer. Navlun ücreti de diğer tüm giderler gibi alıcı tarafından ödenir.

Satıcının sorumluluğu sözleşme koşullarına uygun malı hazırlayarak alıcının ülkesinde istenen gerekli belgeleri düzenlemek ve gümrük masraflarını ödemektir. Alıcının talep etmesi üzerine taşıma acentesi ile tüm masrafları alıcıya ait olmak üzere anlaşır. Malları taşıyıcıya veya taşıma acentesinin gözetimine belirlenen tarihte ve yerde teslim eder. Teslim anına kadar bütün masraf ve riskler satıcının yükümlülüğündedir. Alıcının sorumluluğu ise sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini ödemektir. İthalat ile ilgili belge veya izinleri alarak gümrük vergisi ve masraflarını ödemekle yükümlüdür. Taşıma acentesi ile anlaşma yaparak navlun ücretini öder. Belirlenen tarihte ve yerde mallarını teslim alır. Bu anadan itibaren bütün masraflar ve risk alıcıya ait olur.

3. Gemi Doğrultusunda Teslim (Free Alongside Ship/FAS): Satıcı malları geminin yanına kadar getirmekle yükümlüdür. Mallar gemi rıhtımında ise yükleme yerine getirerek gemi açıkta demirli ise mavnalarla geminin yanına kadar götürülerek teslim edilir. Tesliminden itibaren malların kaybolması veya hasar görmesi gibi rizikolar alıcıya geçer. Bu andan itibaren malla ilgili bütün masraflar ve navlun alıcı tarafından karşılanır. Bu teslim şeklinde ihracat ile ilgili tüm belgeler alıcı tarafından hazırlanır. Gümrük işlemleri de alıcı tarafından yapılır. Alıcı firma bu ülkede ihracatçı gibi hareket edebilmesi mümkün değilse bu teslim şekli seçilmemelidir.

Satıcının sorumluluğu, sözleşme şartları uyarınca malları hazırlamaktır. Alıcının isteği üzerine tüm masraf ve riskler alıcıya ait olmak üzere alıcının ülkesinde istenen gerekli belgeleri ve benzeri idari ve ticari belgeleri almasında yardımcı olur. Mallar belirlenen limanda belirlenen tarihte alıcının daha önce belirlediği geminin yanına getirmekle teslim işlemini tamamlar. Bu andan itibaren malla ilgili tüm masraf ve riskler alıcıya geçer alıcının isteği üzerine satıcı masraflar alıcıya ait olmak üzere yükleme belgesinin düzenlenmesini sağlar, varış limanında malları teslim alabilmesi için alıcıya gönderir. Gerekli bildirimlerde bulunur. Alıcının sorumlulukları ise sözleşme gereği mal bedelini ödemektir. İhracat ve ithalat ile ilgili gerekli belgeleri hazırlar gümrük masraflarının tümünü öder. Taşıma acentesi ile anlaşma yaparak, geminin yükleme limanına yaklaşık ne zaman varacağını satıcıya bildirir. Yükleme emrine hazır tutulan malları teslim alır. Bu andan itibaren bütün masraf ve risk alıcıya aittir.

4. Gemi Bordasında Teslim (Free On Board/FOB): Bu teslim şeklinde satıcı malları belirlenen tarihte ve yerde alıcı tarafından temin edilen gemiye yüklemeyi gerçekleştirir. Mallar geminin güvertesine geçtikten sonra meydana gelen veya gelebilecek her türlü hasar, kayıp ve masraflar artık alıcının sorumluluğundadır. Satıcı ihracat için gerekli tüm belgeleri hazırlar ve malların gümrük işlemlerini tamamlayarak teslim eder. Satıcının sorumluluğu sözleşmeye uygun malı hazırlamak, belirlenen limanda belirlenen tarihte alıcının temin etmiş olduğu gemiye yükleme yapmaktır. Alıcının ülkesinde kullanılacağı lüzumlu belgeleri hazır-

lar, gümrük işlemlerini tamamlar; alıcıya yüklemenin yapıldığını bildirir. Malların geminin güvertesine geçinceye kadar meydana gelebilecek her türlü hasar ve kayıp satıcının sorumluluğundadır. Alıcının sorumluluğu ise, sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelin ödemek ve gümrük belgelerini düzenleyerek gümrük işlemlerini tamamlamaktır. Gümrük vergilerini öder. Taşıma acentesiyle anlaşarak navlunu öder. Yükleme limanında mallar geminin güvertesine geçtikten sonra malla ilgili tüm masraf ve riskler alıcının sorumluluğunda olur.

5. Mal Bedeli ve Navlun (Cost and Freight/CFR): Bu satış şeklinde satıcı, tüm masraf ve riskleri üstlenerek malları yüklenici limana kadar getirir. Gümrük işlemlerini yaptırır. Navlun ücretini ödeyerek yüklemeyi gerçekleştirir. Bu andan itibaren navlun dışındaki malla ilgili tüm masraf ve riskler alıcıya ait olur. Satıcının sorumluluğu, uygun malları, alıcının ülkesinde kullanacağı gerekli belgeleri hazırlamak, gümrük işlemlerini tamamlamak ve taşıma acentesi ile sözleşme yaparak varış limanına kadar olan navlun ücretini ödemektir. Mallar gemi güvertesine geçtikten sonra, navlun dışında meydana gelen tüm masraf ve riskler alıcıya geçer. Satıcı yüklemenin gerçekleştiğini ve muhtemel varış tarihin alıcıya bildirir. Düzenlenen taşıma belgesini gerekli diğer belgeleri alıcıya gönderir. Alıcının sorumluluğu ise, mal bedelini, gümrük vergilerini ödemek ve ithalat için gümrük belgelerini düzenleyerek, gümrük işlemlerini tamamlamaktır. Alıcı, malların varış limanında boşaltma masraflarını ve liman

ücretlerini de ödemek suretiyle gecikmeksizin malını boşaltır. Taşıma sürecince malla ilgili olarak yapılmış olan navlun dışındaki bütün masrafları ödemek zorundadır.

6. Mal Bedeli, Sigorta ve Navlun (Cost, Insurance and Freight/CIF): Bu satış şeklinde; satıcı sigorta primi navlun ve yükleme masrafları ve riskleri üstlenerek malları yükleyeceği limana getirir. Satıcı gemi acentesi ile anlaşır ve taşıyıcıyı temin eder. Satış sözleşmesindeki malların belirtilen tarihte ve yerde yüklemesinin yapıldığını alıcıya bildirir. Satıcı sigorta primini ödemek suretiyle yüklediği mal cinsine uygun olan en dar kapsamlı deniz nakliyat sigortasını yaptırır. Mallar gemiye yüklendikten sonra navlun ve sigorta primi dışındaki masraflar ve risk alıcıya geçer. Satıcının sorumluluğu sözleşmeye uygun malları hazırlamakla birlikte alıcının ülkesinde kullanacağı lüzumlu belgeleri hazırlamak ve gümrük işlemlerini tamamlamak bunun yanı sıra taşıma acentesi ile sözleşme yaparak, varış limanına kadar olan navlun ücretini ödemektir. Satıcı, gönderdiği malın sigortasını yaptırır ve sigorta primini öder. Malları yaklaşık hangi tarihte varış limanında olacağını alıcıya bildirir. Düzenlenen taşıma belgesini ve gerekli diğer belgeleri alıcıya gönderir. Alıcının sorumluluğu ise, mal bedelini ödemek, ithalat için gümrük belgelerini düzenlemek ve gümrük vergilerini ödemek; malların varış limanında boşaltma masraflarını ve liman ücretlerin de ödemek suretiyle gecikmeksizin boşaltmaktır. Teslim anından sonra navlun ve sigorta primi dışındaki bütün masraflar alıcı tarafından karşılanır.

7. Taşıma Ücreti Ödenmiş Olarak Teslim (Carriage Paid To/CPT): Özellikle çok araçlı taşımacılık türlerinde kullanılır. Satıcı varış yerine kadar navlun ücretini ödemekle yükümlüdür. Malları ilk taşıyıcının gözetimine devrettiği andan itibaren malla ilgili bütün riskler ve navlun dışındaki masraflar alıcıya geçer. Satıcı, sözleşmeye uygun malları hazırlamakla yükümlüdür. Bunun yanı sıra, taşıma acentesi ile anlaşarak varış limanına kadar olan navlun ücretini de öder. Malları ilk taşıyıcının gözetimine devrettiği andan itibaren malla ilgili tüm risk ve masraflardan kurtulur. Teslimin gerçekleştirildiği ve muhtemel varış tarihini alıcıya bildirir. Alıcının sorumluluğu ise mal bedelini ödemek yükümlülüğünün yanı sıra ithalat işlemlerini tamamlamak, vergisini ödemek gibi yükümlülükleri vardır. Malların ilk taşıyıcıya tesliminden itibaren navlun dışındaki malla ilgili tüm masraf ve riskler alıcıya aittir. Transit taşıma nedeni ile doğabilecek gümrük masraflarını da alıcı karşılar.

8. Taşıma Ücreti ve Sigorta Ödenmiş Olarak Teslim (Carrige and Insurance Paid/CIP): Satıcı, sigorta primi navlun ve yükleme masrafları ve riskleri üstlenerek malları yükleyeceği limana kadar getirir. Satıcı, gemi acentesi ile anlaşır ve taşıyıcıyı temin eder. Satış sözleşmesinde belirtilen malların belirtilen tarihte ve yerde yüklemesinin yapıldığını alıcıya bildirir. Satıcı sigorta primi ödemek suretiyle yüklediği mal cinsine uygun olan en dar kapsamlı nakliye sigortası yaptırır.

Ancak alıcı, olağandışı risklere (grev, savaş, doğal afet) karşı sigorta yaptırılmasını istiyorsa primini kendisi ödemek şartıyla satıcıdan sigorta kapsamının genişletilmesini isteyebilir.

9. Sınırdaki Teslim (Delivered at Frontier/DAF):

Özellikle karayolu ve demiryolu taşımacılığında kullanılır. Satıcı tüm risk ve masraflar kendisine ait olmak üzere malı kararlaştırılan ülke sınırında belirtilen yer ve tarihte gümrük işlemlerini tamamlayarak teslim eder. Teslimden itibaren bütün risk ve masraflar alıcıya aittir. İthalat ile ilgili gümrük vergileri alıcı tarafından ödenir.

Satıcı sözleşmeye uygun olarak malları hazırlamak alıcının kendi ülkesinde kullanacağı gerekli belgeleri hazırlamak ve gümrük işlemlerini tamamlamak yükümlülüğü vardır. Taşıyıcı, aracı temin ederek malın belirlenen sınır noktasına kadar taşınması için navlun bedelini öder, malları sınırdaki belirlenen yer ve tarihte alıcının emrine hazır tuttuğu andan itibaren malla ilgili bütün masraf ve risk alıcıya geçer. Alıcının sorumluluğu ise sözleşmede belirlenen mal bedelini ödemektir. Bunun yanı sıra ithalat için gerekli gümrük işlemlerini yapar ve gümrük vergilerini öder, malları belirlenen sınır noktasında emrine hazır tutulduğu anda, zaman geçirmeksizin malları teslim alır. Satıcının malları sınırdaki belirlenen yer ve tarihte alıcının emrine hazır tuttuğu andan itibaren malla ilgili bütün masraf ve riskler alıcıya ait olacaktır.

10. Gemide Teslim (Delivered Ex Ship/DES):

Bu satış şartında satıcı, malları varış limanında, gemide teslim eder. Varış limanına kadar bütün risk ve masraflar navlun ücreti de dâhil olmak üzere satıcı tarafından karşılanır. Belirlenen varış limanında mallar alıcının emrine hazır tutulduğu andan itibaren tüm risk ve masraflar alıcıya aittir.

11. Rıhtımda Teslim (Gümrük Vergi ve Harçları Ödenmiş Olarak/Delivered Ex Quay Duty Paid-DEQ): DES teslim şekliyle aynı prensiplere sahip olmakla birlikte ondan farklı olarak DEQ tesliminde, malın teslimi limanda boşaltma tamamlanıp ithalat gümrük vergilerini ödedikten sonra mal teslim edilmiş kabul edilir. Bu nedenle satıcı alıcının ülkesinde yürürlükte bulunan kambiyo rejimine uygun ithalatçı belgesi sahibi olmadığı takdirde bu teslim şekli uygulanamaz.

12. Gümrük Resmi Ödenmemiş Olarak Teslim (Delivered Duty Unpaid/DDU): Çok araçlı taşımacılıkta kullanılır. Deniz taşımacılığındaki DEQ şekline benzemekle birlikte bu teslim şeklinde satıcı, malları belirlenen tarihte alıcının ülkesinde belirlenen yerde gümrük vergilerini ödemeksizin teslim eder. Teslime kadar bütün masraflar ve risk satıcıya aittir.

13. Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim (Delivered Duty Paid/DDP): DDU teslim şekliyle aynı prensiplere sahip olmakla birlikte, bu teslim şeklinde satıcı bir de DDU teslimine ek olarak gümrük vergilerini ödemek zorundadır. Satıcı, sözleşme koşullarına uygun malı kendi ülkesinde ve alıcının ülkesinde kullana-

cak lüzumlu belgeleriyle beraber hazırlar, ihracat ve ithalat gümrük işlemlerini tamamlar, taşıyıcı aracı temin ederek navlun ücretini öder. Teslime kadar malla ilgili bütün masraflar ve riskler satıcıya aittir. Teslim ise alıcının ülkesinde belirlenen yerde ve tarihte gümrük vergilerini de ödemek suretiyle gerçekleştirir. EXW terimi satıcı için ne kadar az yükümlülük ifade ediyorsa DDP terimi de o kadar çok yükümlülük ifade etmektedir.

ÖDEME ŞEKİLLERİNE İLİŞKİN KAVRAMLAR

Önemli teslim şekillerini bu şekilde açıkladıktan sonra ihracat ve ithalatta önemli olan bir diğer konuya, ödeme şekillerine genel bir göz atalım:

1. Vesaik Mukabili Ödeme (Cash Against Documents): Vesaik mukabili ödeme şeklinde, ihracatçının malları yükledikten sonra kendi ülkesindeki bir banka veya ithalatçının ülkesinde bulunan temsilcisi aracılığıyla sevk belgelerinin ithalatçının ülkesindeki bankaya tahsil talimatlı olarak gönderir. Mallar da, karışılığının ödenmesinden veya düzenlenen poliçenin ithalatçı tarafından kabulünden sonra ithalatçıya teslim edilir. İthalatçının bankası, ithalatçı ödemeyi yapmadan, poliçeli işlemlerde ise poliçeyi kabul etmeden malı gümrükten çekebilmesi için gerekli olan belgeleri teslim edemez. Ancak tahsil işlemi bankalar ihracatçıya karşı herhangi bir ödeme taahhüdü altına girmezler.

2. Mal Mukabili Ödeme (Cash Against Goods): Bu ödeme şeklinde, ithalatçı satın aldığı malın bedelini o malın satış sözleşmesinde gösterilen varış yerine gelmesi ve teslim alınmasından sonra ödemektedir. İthalatçı malları gümrükten çektikten sonra mal bedelini ödeyeceği için ithalatçı açısından ödeme yapmadan önce malları gümrükten çekeceği ve kontrol imkânı bulacağı için avantajlıdır. İhracatçı ise ithalatçının mal bedelini ödememesi riski altındadır.

3. Kabul Kredili Ödeme (Acceptance Credit): Taraflar, satın sözleşmesinde ödemenin vadeli bir poliçenin kabulü yoluyla yapılacağını kararlaştırırlar. Satıcı

malları gerekli belgeler ve keşide ettiği poliçeyle beraber alıcıya gönderir. Satıcı gönderme işlemini bankası aracılığıyla yapabilir. Satıcının bankası bu belgeleri ithalatçının bankasına gönderir. Alıcı kendisine gelen belgeleri almak ve bundan sonra malları gümrükten çekebilmek için üzerine çekilen poliçeyi kabul etmek durumundadır. Poliçeyi alan satıcı iki şekilde davranabilir. Ya poliçenin vadesini bekler, vade geldiğinde tahsil yoluna gider ya da o anda nakde ihtiyacı varsa poliçeyi iskonto ettirerek vadeden önce satış bedeline kavuşur.

4. Akreditifli Ödeme (Letter Of Credit): Bu ödeme şekli, bir bankanın şarta bağlı ödeme garantisi olarak tarif edilebilir. Akreditif alıcının bankasına verdiği talimata dayanarak o bankanın yabancı ülkedeki muhabiri aracılığıyla lehdara belirlenen vesaikin saptanan süre içinde ibrazı karşılığında tarif edilen şekilde ödeme yapılacağına dair verdiği yazılı bir taahhüttür. İhraç edilen malın bedelinin ödenmesi konusunda belirli koşulların yerine getirilmesinden sonra ödemenin yapılacağına ilişkin bir çeşit teminattır. Şartlı bir ödeme taahhüdü olarak da tanımlanabilir. İhracatçı, (amir) bankasından (amir banka-issuing bank), ihracatçı (lehdar-beneficiary) lehine bir akreditif açmasını ve ihracatçının ülkesindeki bir muhabir banka (negotiating bank) aracılığıyla haberdar edilmesini ister. İhracatçı gerekli belgeleri doğru, eksiksiz, kurallara uygun ve kredinin geçerlilik süresi içerisinde bankasına sunarsa, o takdirde ödeme yapılır.

İHRACAT BELGELERİNE İLİŞKİN KAVRAMLAR

İhracatta Kullanılan Belgelere İlişkin Kavramlar

1. Uluslararası Ticari Sözleşmeler: Genel olarak yabancılik unsuru taşıyan sözleşme kavramı ile milletlerarası sözleşme kavramı aynı anlamda kullanılmaktadır. Ancak, milletlerarası sözleşme kavramı teknik olarak daha dar anlamlıdır. Bir sözleşmenin milletlerarası sözleşme olabilmesi için sözleşme taraflarından birinin yabancı olması yani sözleşmeye yabancılik unsuru veren kıstasın objektif olması gerekir. Yabancılik unsuru taşıyan böyle bir sözleşmeden doğan uyuşmazlıklara uygulanacak hukuk, devletlerarası özel hukuk kurallarına göre belirlenecektir.

2. Proforma Fatura (Proforma Invoice): Satışa konu olacak malın nihai işleminden önce ihracatının ithalatçıya yapmış olduğu teklifi içeren faturadır. İhracatçı hangi vasıflardaki malı ne kadar ücret karşılığında satmak istediğini normal satışı gerçekleştiriyormuş gibi bir faturaya işler ve alıcıya gönderir. Bir tür teklif mektubu niteliğini taşıyan bu fatura üzerinde proforma fatura ibaresini taşır. Bu faturadaki fiyatlar kesin değildir. Ancak ihracatçı ile ithalatçı arasındaki sözleşme tamamlandığı takdirde kesinleşen fiyatlar çerçevesinde bu belge ticari faturaya dönüşür.

3. Ticari Fatura (Commercial Invoice): Malın satış sözleşmesi çerçevesinde nihai satış işlemi gerçekleştikten sonra ihracatçı tarafından düzenlenen belgedir. Ticari faturanın, VUK'na Göre gerekli bilgileri içermeye

sinin yanı sıra ihracat işleminin gerçekleştirilmesi için bazı hususları da içermesi gerekmektedir.

4. Çeki Listesi (Weight List): Ticari faturada da belirtilen ve malın brüt ve net ağırlığına ilişkin bilgilerin satışa veya şarta göre tarafsız bir başka şahıs tarafından beyan edildiği belgedir. Ambalajları birden çok olan tek tek parça ağırlıkları bu beyan üzerinde gösterilmelidir.

5. Koli Ambalaj Listesi (Packing List): Malın paketlenme, kutulama, sandıklama, balyalama vs. ayrıntıları ve her bir parçada ambalaj içinde yer alan malların dökümünü gösteren belgedir.

6. Spesifikasyon Belgesi (Specification): Koli listelerindeki bilgilere ek olarak her kalem mala ait birim fiyatı gösteren belgedir.

7. İmalatçının veya Satıcının Kalite veya Kontrol Belgesi (Manufacturer's or Supplier's Quality or Inspection Certificate): Bu belge imalatçının yazılı ve imzalı bir beyanı olup kendilerince malın incelendiğini ve sözleşmeye/siparişe uygun olduğunu teyit eden belgedir.

8. Üçüncü Tarafın Düzenlediği Kalite Kontrol Belgesi (Third Party Certificate Of Inspection): Malın incelenmesi ve kalite kontrolünün bağımsız ve tanınmış bir kontrol gözetim şirketince yapılarak belgelенmesidir.

9. İmalatçının Analiz Belgesi (Manufacturer's Analysis Certificate): Kimyevi maddeler gibi analiz

gerektiren malların formülündeki elemanların isimlerini ve oranlarını gösteren belgelerdir.

10. Gemi Ölçümü Raporu (Ullage Report): sıvı olarak gemiye yüklenen yakıt, kimyevi madde vb. maddelerin gemi tankını hangi ölçüde doldurduğunu belgeleyen ve aynı zamanda varış limanında yapılan boşaltma ölçümlerine göre ne kadar fire verildiğinin saptanmasında kullanılan özel bir ticari belgedir.

11. Dolaşım Belgesi (Movement Certificate):

a) A.TR. Dolaşım Belgesi: Avrupa Birliği'ne dahil ülkelerle aramızdaki ticarete serbest dolaşımında bulunan eşya (Türkiye veya topluluk menşeli olan veya üçüncü ülke menşeli olup Türkiye veya toplulukta ithal işlemleri tamamlanmış gerekli gümrük vergisi, eş etkili vergi ve resimleri tahsil edilmiş bu vergi ve resimleri tam veya kısmi bir iadede yararlanmamış eşya) için ihracatçı firma tarafından düzenlenen belgedir.

b) EUR. 1 Dolaşım Sertifikası: Türkiye'den EFTA (Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması Bölgesi) ülkelerine ve EFTA ülkelerinden Türkiye'ye yapılacak ihracatta, sanayi ürünlerinin ithalatında gümrük indirimlerinden yararlanmak amacı ile düzenlenen ithalatçı ülkedeki varış gümrüğüne ulaştırılan bir serbest dolaşım belgesidir.

c) Konsolosluk Fatura (Consular Invoice): ihracatçı malını ihraç edeceği ülkenin konsolosluğundan temin edeceği boş fatura formunu doldurarak konsolosluga tasdik ettirir. Böylece bir yandan malın ihraç fiya-

tının cari uygunluğu ithal ülkesinin konsolosluğu tarafından kontrol edilirken, öte yandan dumping yapılması ve ithalatçının ihracatçı ile anlaşarak ülkesi dışına döviz kaçırmaması sağlanır. Bu belge bazı ülkelere aranabilir.

d) Tasdikli Fatura (Legalized Invoice): Bazı ithalatçı ülkeler ticari faturaların ihracatçının ülkesinde bulunan kendi büyükelçilikleri veya konsoloslukları tarafından tasdik edilmesini isterler. İhracatçı kendi faturasını düzenleyip ilgili ülkelerin elçilik veya konsolosluğuna tasdik ettirdikten sonra diğer belgelerle birlikte gerekli işlem için bankasına verir. Bu tür faturalara vize edilmiş faturalar da denir.

e) Menşe Şahadetnamesi (Certificate Of Origin): Malın menşesine yani imal edildiği ülkeyi gösteren, bu amacın yanı sıra bazı ülkelere ithal edilen mallara indirimli gümrük vergisi uygulanması gereken genellikle yerel ticaret odalarınca onaylanan belgelerdir.

f) Form A: Genel preferanslar sisteminin sağladığı tavizli gümrük oranlarından yararlanılması için preferans tanıyan ülkelere yapılacak ihracatta düzenlenen menşe şahadetnamesidir.

g) A.T.A Karneleri (Admission Temporary Agreement): 1961 tarihli Brüksel İşbirliği konseyi tarafından imzalan A.T.A sözleşmesi gereği malların yurtdışında tanıtımı veya onarımı amacıyla gönderilen ve bu malların gümrük vergisine tabi olmadan gönderildikleri karşı ülke tarafından geçici kabulüne imkân sağlayan bir uluslararası gümrük belgesidir.

ğ) Sigorta Poliçesi (Insurance Policy): Sigortalı ile sigorta firması arasında yapılan sözleşme uyarınca sigortaya konu olan malın risklere karşı sigorta edildiğini kanıtlayan ve tarafların hak ve sorumluluklarını gösteren belgedir.

12. Taşıma Belgeleri

a) Deniz Konşimentosu (Marine/Ocean Bill of Lading): Bir gemi şirketinin veya onun yetkili acentesinin veya yükleme limanında acentesi yoksa gemi kaptanının malı yükletene verdiği emre ve nama düzenlenebilen ve belge konusu malların taşınmak üzere kabul edildiğini gösteren bir makbuzdur. Aynı zamanda yükleme kaydı konduğunda taşıma sözleşmesi niteliğinde de olmaktadır.

b) Temiz Konşimento İbaresini (Clean Bill Of Lading): Mallar dış görünüş itibarıyla iyi durumda teslim alınır veya yüklenirse temiz bir konşimento söz konusudur. Konşimentoya bu kaydın konulması şart değildir aksi bir hüküm yoksa konşimentoda bu halde temiz konşimento anlamına gelir.

c) Bayat Konşimento: Konşimento yükleme tarihini takip eden en kısa sürede bankaya ibraz edilmesi gerekir. Aksi takdirde konşimento malların varışından yeterli bir süre önce alıcının eline geçmez. Malların varış limanına gelmiş olmasına rağmen konşimentonun henüz alıcının eline geçmemesi gecikme masraflarına neden olur. Örneğin akreditifte yükleme tarihinden itibaren 21 gün içinde bankaya ibraz edilmeyen konşimentolar bayat konşimento olarak nitelendirilir.

ç) İhbar Adresi (Notify Address): Varış limanında malların gelişinin haber verileceği şahsın ismi ve adresidir.

d) Navlun (Freight): Taşıma hizmeti karşılığında taşıyana ödenen ücrettir.

e) Konşimento Nüshaları/Tam Takım İbaresini (Full Set Of B/L): Konşimentolar birden fazla orijinal nüshalı olarak düzenlenebilir. Bunun amacı birinin yitirilmesi halinde diğerinin kullanılması imkânına sahip olmaktır. Yüklemenin isteğine göre düzenlenen orijinal ve suret adetleri konşimentolarda kayıtlıdır. Düzenlenen tüm nüshalara tam takım (Full Set) denir.

f) Nama Yazılı Konşimento (To The Name Of): Belirli bir ada yazılı olarak düzenlenen konşimentolardır. Uygulaması pek yoktur. Bu tür konşimentolar temlik ve teslim ile devredilir.

g) Emre Yazılı Konşimento (To The Order Of): En çok rastlanan türdür. Emre yazılı konşimentonun devri senedin cirosu ve teslimi ile yapılır.

ğ) Hamiline Yazılı Konşimento (To Order): Bu tür konşimentolara da uygulamada az rastlanır. Sadece senedin teslimi ile devreden hak sahibinin ispatı hamiline yazılı senetlerde olduğu gibidir.

h) Short From Bill's Of Lading: Konşimentonun en belirgin özelliği sözleşme metninin belgenin arka yüzünde yer almasıdır. Arka yüzde yer alması gereken sözleşme metninin kaynağına ön yüzde değinil-

mektedir. Bu özelliğinden dolayı bu tür konşimentoya Blank Back (arkası boş) denir.

ı) Container Bills Of lading: Taşıma konteynırlarla yapılıyorsa buna uygun matbu formu bulunan konteynır konşimentosu düzenlenir. Malların gemi şirketince kontrol edilmesi söz konusu olmadığından konşimentodan mala ait ayrıntılar yükletenin beyanına göre yazılır. Bu hususu belirten ibare “shipper’s load and count” şeklindedir. Dolayısıyla konteynırlar ile sevkiyatı alıcı sadece güvendiği satıcılardan kabul etmelidir.

i) Liner Bill Of Lading: Tarifeli sefer yapan gemilerle yapılan taşımacılıkta kullanılır. Tarifeli sefer yapan gemiler kalkış varış saatleri uğrayacakları limanlar yanaşacakları limanlara kadar her ayrıntı belirli ve düzenlidir.

j) Tek Konşimento (Through Bill Of Lading): İki liman arasındaki denizden taşımanın uzantısında kara yolu ile taşıma da varsa (önce karayolu sonra deniz yolu) ve tanzim edilen konşimento malın bu tür aktarmalı taşımalarını kapsıyorsa buna **Through Bill Of Lading** (tek konşimento) denir.

k) Charter Party Bill Of Lading: Yükletenin geminin tümünü veya bir bölümünü bir sefer için kiraladığında gemi şirketi ile Charter Party sözleşmesi yapar. Bu tür konşimento çeşitli alt ayrımlara tabi tutulabilir.

l) Hava Yolu Taşıma Senedi (airwaybill/AWB): Hava yolu şirketlerince düzenlenen ve malları taşımak üzere teslim alındığını gösteren makbuzdur.

m) Fiata Belgeleri (Fiata FCR, FCT): Uluslararası Nakliye Acenteleri Birliği Federasyonu (FIATA) tarafından standart şekle sokularak kullanılan ve taşınmak üzere teslim alınan mallar karşılığında verilen makbuzlardır. Dolayısıyla içeriklerinde bir taşıma sözleşmesi yer almaz.

n) CMR Karayolu Taşıma Belgesi (CMR International Consignment Note/CMR Roar Waybill): Uluslararası nitelikteki Convention Marchandises Routiers anlaşmasının hükümlerini kabul eden ülkelerce kullanılan bir karayolu taşıma belgesidir. Navlun komisyoncusu veya taşımacılık şirketi tarafından üç nüsha olarak düzenlenir ve alıcının adına düzenlenir.

o) House Bill Of Lading: Bu taşıma belgesi taşımayı kendisi yapmayacak nakliyeciden tarafından düzenlenen, ciro edilmez nitelikte bir taşıma senedir. Malı teslim alarak bu belgeyi yükletene veren nakliyeciden kendisi seçeceği bir taşıma aracı ile malı sevk eder.

ö) Hamule Senedi (CIM/Rail Consignment Note): Trenle Taşımacılıkta kullanılan taşıma belgesi olup ilgili anlaşmaya uygun olarak düzenlenen belgedir.

FİNANSMANA İLİŞKİN KAVRAMLAR

İhracat/İthalat Finansmanına İlişkin Kavramlar

1. Alıcı Firma Prefinansmanı (Prefinancing):

Mal ve hizmet alımının finansmanında kullanılmak üzere yurt dışındaki alıcılardan bedelin önceden kısmen veya tamamen sağlanmasıdır.

2. Peşin Ödeme (Cash Payment):

Alıcının satış konusu malları bedeli peşin olarak ödendiğinde kontratta uygun süre ve biçimde sevk edilmemesi halinde ilk talebinde ödeminin yapıldığı cins döviz üzerinden geri ödeneceğine dair taahhüdü veya onun hesabına hareket eden yabancı bir bankanın peşin ödeme garantisi mukabilinde mallar henüz sevk edilmeden sipariş konusu mal bedelinin satıcıya ödettirme şeklidir. Alıcı önce parayı göndermekte sonra mal gelmektedir.

3. Uluslararası Leasing:

Finansal kiralama işletmelerince ihtiyaç duyulan yatırım mallarının kredili olarak ithal edilmesi yerine finansman sağlamak amacıyla kiralınmasıdır. Malı satın almak yerine bunları finansal kiralama sözleşmesiyle kiralamak girişimcilerce tercih edilen bir yoldur. Bu sözleşme kısaca iki türlü yapılır. Birinci türde taraflar leasinge konu teşkil eden malların sözleşme sonunda kiralayana geri verileceğini kararlaştırırlar. Bu leasing sözleşmesine “**pure leasing transaction**” denir. İkinci türde ise kiracı sözleşme sonunda malları devralma hakkına sahiptir.

4. Banka Teminat Mektubu (Letter of Guarantee): Teminat veren banka ile teminat alan muhatap arasında kefalet veya garanti niteliğinde veya karma nitelikte bir teminat ilişkisi oluşturur.

5. Geçici Teminat Mektubu (Bid –Bond /Tender Guarantee): İhale teminatı, bir banka bir sigorta şirketi veya diğer bir kimse tarafından ihaleye katılanın talebi veya bir banka bir sigorta şirketi veya bu hususta amirce yetkili kılınan başka bir kimsenin talimatı üzerine, bir ihaleye davet eden tarafa karşı üstlenilen taahhüttür. Bununla teminat veren amirin (ihaleye katılanın) ihaleye katılmaktan doğan borçlarına aykırı hareket etmesi halinde yararlanana belirtilen bir para tutarının sınırları içinde bir ödemede bulunma borcu altına gerer. Bu teminat mektubuyla teminat veren ihaleyi kazanan tarafın kesin teminatı yatırmaması ve sözleşmeyi yapmak istememesi halinde meydana gelecek olan zararları teminat mektubunda gösterilen oranda karşılamayı garanti eder.

6. Kesin Teminat Mektubu (Performance Bond/Final Guarantee/Definite Letter Of Guarantee): Teminat veren tarafından mal veya hizmet sağlayan bir kimsenin veya başka bir amirin talebi veya bir bankanın bir sigorta şirketinin veya bu hususta yararlanan tarafından yetkili kılınan başka bir kimsenin (talimat veren taraf) talimatı üzerine bir alıcıya veya iş sahibine karşı girişilen bir taahhüttür. Bununla teminat veren, yararlananın yaptığı bir sözleşmenin hükümlerini gereği gibi yerine getirmemesi halinde önceden belirtilen bir tutarın sınırları içinde bir ödemede bulunmak

yahut teminatta öngörölmüş ise teminat verenin seçimine göre sözleşmenin aynen ifasını sağlamak borcu altına girer.

7. Geçici İthalat ve Geçici İhracata İlişkin Teminat Mektupları: Türkiye’de belirli bir işlem ya da işçilik görmek gibi muhtelif amaçlarla geçici olarak mal ithal edilebilir. Bu mallar geçici olarak ithal edildiğinden bunların geri gönderilmeleri gerekir. Bu malların kesin olarak ithal edilmemeleri veya belirli bir süre sonra ihraç edilmemeleri sebebiyle gümrük vergisinden muaf tutulmalarını sağlamak amacıyla gümrük idarelerine banka teminat mektubu verilmektedir. Bu mektup ile geçici olarak ithal edilen mal, ihraç edilmediğinde gümrük vergisi ve her türlü resim ve harçların gümrük idarisine ödenmesi garanti edilmektedir.

EŞYAYA İLİŞKİN KAVRAMLAR

Dış Ticarete Eşyaya İlişkin Kavramlar

1. Serbest Dolaşımda Bulunan Eşya: Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalara ait hükümler saklı kalmak kaydıyla serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutularak Türkiye Gümrük bölgesine giren eşya ile (Türkiye Cumhuriyeti toprakları, kara suları, iç suları ve hava sahasının dahil olduğu bölge) üretiminde kullanılan girdilerin yerli olup olmadığına bakılmaksızın Türk menşeli sayılan eşyayı ifade eder.

2. İşletme Faaliyeti: Eşyanın üretilmesi, montajı, işlenmesi, yenilenmesi, tamir edilmesi gibi işlemleri ifade eder.

3. İşlem Görmüş Ürün: İşleme faaliyeti sonucunda elde edilen tüm ürünlerdir.

4. Asıl İşlem Görmüş Ürün: Dâhilîde işleme Rejimi kapsamında elde edilmesi amaçlanan ürünlerdir.

5. İkincil İşlem Görmüş Ürün: İşleme faaliyetleri sonucunda elde edilen asıl işlem görmüş ürün dışındaki ürünlerdir.

6. Fire/Zayıt: İşleme faaliyetleri sırasında özellikle kuruma, buharlaşma sızma veya gaz kaçağı şek-

linde yitirilen ve imha olan kısım ile ekonomik değeri olmayan atıkları ifade eder.

7. İşleme Malzemesi: İhracı taahhüt edilen işlem görmüş ürünlerin üretiminde kullanılan ancak ürünün bünyesinde yer almayan ve sabit tesislerin çalışabilir durumda olmasını temin eden yatırım malı makine ve teçhizat niteliğinde olmayan malzemeler demektir.

8. Verimlilik Oranı: Belirli miktardaki eşyanın işlenmesi sonucunda elde edilen işlem görmüş ürünlerin miktarını veya yüzde oranını vurgular.

9. Eşdeğer Eşya: İşlem görmüş ürünlerin imalinde ithal eşyasının yerine kullanılan ve ithal eşyası ile 8-12'li bazda gümrük tarife istatistik pozisyonu ticari kalite ve teknik özellikleri itibariyle aynı kalite ve nitelikleri taşıyan serbest dolaşımda bulunan eşyayı vurgulayan terimdir.

10. Tarife Kotası: Bir mal ya da grubunun gümrük vergisi oranlarında belirli bir miktar veya değer için indirim yapılması ya da muafiyet sağlanmasını ifade eder.

11. Tercihli Tarife: İki ya da daha çok ülkenin yaptıkları ticaret anlaşması uyarınca aralarındaki ticarete karşılıklı olarak ya da bir ülkenin belli ülke ya da toprak parçaları menşeli eşyaya tek taraflı olarak daha düşük tarife uygulanmasıdır.

12. CE İşareti: CE işareti, Avrupa Birliği'nin teknik mevzuat uyumu çerçevesinde geliştirilen ve ürünün asgari güvenlik koşullarına sahip olduğunu gösteren bir uygunluk işaretidir. Ürünün temel gerekler olarak tanımlanan ve insan sağlığı can ve mal güvenliği hayvan ve bitki yaşamı ile sağlığı ve çevre ile tüketicinin korunması açısından asgari güvenlik koşullarına uygun olduğunu gösteren bir işarettir.

13. GTİP: Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonudur.

**GÜMRÜK İŞLEMLERİNE İLİŞKİN
KAVRAMLAR**

İthalat/İhracat ve Gümrük İşlemlerine İlişkin Kavramlar

1. Önceden İthalat: İşlem görmüş ürünlerin ihracından önce bu ürünlerin üretiminde kullanılacak eşyanın ithalini vurgular.

2. Önceden ihracat: İthal eşyasının şartlı muafiyet sisteminde ithal edilmesinden önce, eşdeğer eşyadan elde edilmiş işlem görmüş ürünlerin Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya serbest bölgelere ihraç edilmesi demektir.

3. Ticaret Politikası Önlemleri: İthalat Rejimi kararının 4. Maddesinde belirtilen mevzuat çerçevesinde alınan önlemlerdir.

4. Dahilde işleme izin belgesi: İhracat ve ithalat sayılan satış ve teslimlerde gümrük muafiyetli ithalat ve / veya yurt içi alımlara imkan sağlayan Müsteşarlıkça düzenlenen belgedir.

5. Belge Süresi: Dahilde işleme izin belgesi üzerinde kayıtlı bulunan ve belge kapsamında ithalat ihracat işlemlerinin gerçekleştirileceği ve tüm istisnaların uygulanacağı dönemdir.

6. Belge Süresi Sonu: Belge Süresi bitiminin rastladığı ayın son günü demektir.

7. Tedarikçi Beyanı: A.TR dolaşım belgesi ile birlikte kullanılan ve Türkiye ile Topluluk arasında

ticarete konu Pan – Avrupa Menşe Kümülasyonu kapsamı eşyanın menşeyini gösteren belgeyi

8. İmalatçı – İhracatçı: İhraç mamulleri üreten ve ihracatını kendisi veya aracı ihracatçı vasıtasıyla gerçekleştiren dahilde işleme izin belgesi sahibi firmayı vurgulayan terimdir.

9. Yan Sanayici: Dahilde işleme izin belgesinde taahhüt edilen ihraç ürünün tamamını ya da bir kısmını üreten belgede kayıtlı ancak belge sahibi olmayan firma anlamına gelir.

10. Şartlı Muafiyet Sistemi: Dahilde işleme izin belgesi kapsamında ihracı taahhüt edilen işlem görmüş ürünlerin üretiminde gerekli olan (kendileri veya yan sanayicilerinin ihtiyacı) ve serbest dolaşımda bulunmayan hammadde yardımcı madde, yarı mamul, mamul ile ambalaj ve işletme malzemelerin Türkiye Gümrük Bölgesinde (serbest bölgeler hariç) yerleşik firmalarca bedelli veya bedelsiz ithaline ticaret Politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın ve bu ithalattan doğan vergi kadar teminat alınarak izin verilmesidir.

11. İthalatta Gözetim ve Gözetim Belgesi: Bir malın yerli üreticilere zarar verecek veya zarar tehdidi yaratacak miktar ve veya şartlarda artması halinde ithalatının Dış Ticaret Müsteşarlığınca düzenlenecek “Gözetim Belgesi” ile izlenmesine yönelik bir uygulamadır. Gözetime tabi ürünlerin ithalatında miktar ve veya değer sınırlaması olmayıp/her isteyen ithalatı gerçekleştirmektedir.

12. Gümrükçe Onaylanmış Kişi: İlgili düzenleme gereği bu statünün verileceği kişiler üç kategoriye ayrılmış buna göre onaylanmış kişi statü belgesi verilecek kişiler dış ticaret hacmi istihdam düzeyi ve sermaye düzeylerine göre A sınıf, B sınıf ve C sınıfı olmak üzere üçe ayrılır.

13. ISPM 15 Standardı: Ülkemizin de üyesi bulunduğu IPPC (Uluslararası Bitki koruma Konvansiyonu) Genel Kurulunun 2002 yılında kabul ettiği uluslararası ticarete ahşap ambalaj malzemeleri kullanımını düzenleyen standarttır.

14. ISPM 15 Standardının Kapsamı: ihraç edilen ürün ne olursa olsun her türlü ahşap ambalaj malzemesi işleminden geçirilmiş ve işaretlenmiş olmak zorundadır. Isıl işlem veya metil bromür fümigasyonu ile işaretleme ancak yetkili firmalar tarafından yapılabilir. maktadır.

15. Üçüncü Ülke: AB Üyesi ülkeler dışında kalan ülkeleri ve bazı hallerde Türkiye'nin Serbest Ticaret Anlaşması imzaladığı ülkeleri ifade eder.

16. Geri Verme: Ödenmiş olan gümrük vergilerinin tamamen veya kısmen geri ödenmesidir.

17. Kaldırma: Henüz ödenmemiş olan gümrük vergilerinin tamamen veya kısmen alınmamasına karar verilmesi

18. Antrepo: Gümrük vergisine konu olup da henüz vergi ve resimleri ödenmemiş malların korunduğu, gerekiyorsa küçük tamamlayıcı işlemlerin yapıldığı

gümrük binalarına yakın olan bir tür depodur. Gümrüklere gelen ticari eşyanın konulduğu yer anlamına gelir ve gümrük gözetimi altında bulunan eşyanın konulması amacıyla kurulan ve kuruluşunda aranılacak koşulları ve nitelikleri yönetmelikle belirlenen yerlere denir. Ayrıca antrepolar eşyanın gümrük mevzuatında düzenlenen şekilde konulması halinde süresiz kalabildiği ve eşyanın antrepoda kaldığı süre içerisinde eşyaya terettüp eden vergilerin ödenmediği bir gümrük rejimidir.

19. Özel Antrepo: Sadece antrepo işletmecisine ait eşyanın konulabildiği gümrük antrepolarıdır.

20. Genel antrepo: Eşyanın konulması için herkes tarafından kullanılabilen gümrük antrepolarıdır.

21. Fiktif Antrepo: Türkiye'ye girmesi gümrük mevzuatları ile ihracat veya ithalatı engellenmeyen mamul ve malların konulduğu ve bunlara özel gümrük memurlarının tayin edildiği ve mal sahiplerinin sağladıkları depodur. Gümrük idaresinin denetiminde olmak şartıyla gümrük idaresinin uygun gördüğü malların konmasına izin verilen Gümrük Müsteşarlığınca belirlenen esaslara göre mal sahibi veya temsilcilerince tesis edilmiş mahal veya depolardır.

22. Transit Rejimi: İthalat vergileri ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmayan serbest dolaşıma girmemiş eşya ile ihracatla ilgili gümrük işlemleri tamamlanmış eşyanın, gümrük gözetimi altında Türkiye gümrük bölgesi içinde bir noktadan diğerine taşınmasıdır.

23. Gümrük Beyannamesi Yerine Geçen Belgeler: İlgili gümrük rejimi uyarınca beyanın yapıldığı elçilik mektubu, kurye mektubu, tır karnesi, ata karnesi kumanya listesi Declaration Endouane gibi belgeler gümrük beyannamesi olarak kabul edilir.

24. Dahilde İşleme Rejimi: Serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın vergileri teminata bağlanmak suretiyle veya bu amaçla serbest dolaşıma giren ya da eşdeğer eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesinde bir veya daha fazla işlem görerek işlem görmüş ürünlerin elde edilmesi ve özel hükümler saklı kalmak kaydıyla elde edilen ürünlerin ihraç edilmesinin esas olduğu ihracatın gerçekleşmesi halinde teminatın veya alınan vergilerin geri verildiği bir rejimdir. Dahilide işleme rejimi kapsamında yapılabilecek işleme faaliyetleri, eşyanın montajı, kurulması, diğer eşya ile birleştirilmesi dahil olmak üzere işçiliğe tabi tutulması işlenmesi yenilenmesi düzenli hale getirilmesi dahil olmak üzere tamir edilmesi ile işleme sırasında tamamen veya kısmen tüketilse bile işlem görmüş ürünün bünyesinde bulunmayan ancak bu ürünün üretilmesini sağlayan veya kolaylaştıran önceden belirlenmiş bazı eşyanın kullanılmasını ifade etmektedir.

25. Geçici İthalat ve İzin Alınması: Geçici ithalat rejimi, serbest dolaşımda olmayan eşyanın ithalat vergilerinden tamamen ya da kısmen muaf olarak ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın Türkiye Gümrük bölgesi içinde kullanılması ve bu kullanım sırasındaki olağan yıpranma dışında herhangi bir deği-

şikliğe uğramaksızın yeniden ihracına olanak sağlayan hükümlerin uygulandığı rejimdir.

26. Geçici İthalat Türleri: Eşyanın tam muafiyet ya da kısmi muafiyet kapsamında geçici ithali mümkündür.

27. Tam muafiyet Kapsamında Geçici İthal Edilen Eşyanın Vergileri Teminata bağlanmakta ve söz konusu eşyanın yurt dışı edilmesi durumunda alınan teminat iade edilmektedir.

28. Kısmi muafiyet kapsamında geçici ithal edilen eşyadan, Türkiye Gümrük bölgesinde kaldığı her ay için söz konusu eşyanın serbest dolaşıma girmiş olması halinde alınacak vergilerin % 3 tahsil edilmekte ve eşyanın yurt dışına gönderilmesi durumunda tahsil edilen vergiler geri verilmemektedir.

29. Force Majeur (mücbir sebep): Tarafların iradesi dışında ortaya bazı haller sözleşmenin ifasını imkansız kılar veya taraflardan biri bakımından olağüstü zorlaştırırsa, istisnaen ahde vefa ilkesinden (pacta sunt servanda) uzaklaşılır ve sözleşme ya fesih edilir veya yeni şartlara uyarlanır. Örneğin harple, deprem sel vs. mücbir sebeplerdendir.

**İTALYA, İSPANYA VE ALMANYA'YA
YAPILAN İHRACATTA BİLGİLER**

1. İTALYA'YA TEKSTİL İHRACATINDA NELERE DİKKAT EDİLMELİDİR

Türkiye'nin tekstil ihraç ettiği ilk on ülke arasında İtalya ikinci sırada yer almaktadır. İtalya'ya yapılan ihracat Rusya Federasyonu'na yapılan ihracatın yarısı ve Almanya'ya yapılan ihracatın iki katı tutarındadır. Tekstil ihracatındaki bu sıralamada ikinci yeri işgal ederek, İtalya önemli bir ticari partner olmaktadır. Bu kadar önemli bir partner ile çalışırken, hukuk düzeni hakkında veya bir sorun çıktığı zaman yapılacak işlemler hakkında yeterince bilgi sahibi olmamızda fayda vardır.

İtalya'ya ihracat yaparken nelere dikkat etmelidir? En çok hangi konularda sorun çıkmaktadır? Alacakları tahsil yolları nelerdir? Bu sorunları aşabilmenin yolları ve yöntemleri nelerdir?

a) İtalya'ya İhracat Yaparken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Diğer birçok sektörde olduğu gibi, tekstil sektöründe de İtalya'ya ihracat yaparken ihracat için gerekli olan belgelerin hazırlanması dışında, etiketleme, nakliye ve menşe belirtme önem arz etmektedir. Bunların dışında, bir Avrupa Birliği üye devleti olarak İtalya ile aramızda, Avrupa Birliği ile aramızda imzalanmış bulunan Gümrük Birliği ve malların serbestçe dolaşımı çerçevesinde bir kota ya da kısıtlama söz konusu değildir. Malların serbestçe dolaşımı da Mal dolaşım belgesi

olan A.TR ile kanıtlanmaktadır. Bu anlamdan olmak üzere, Avrupa Birliğinin 3036/94¹, 3030/93² ve 517/94³ Sayılı Yönetmelikleri de belirli tekstil ürünlerinin ihracında dikkate alınmalıdır.

b) Sık Sorun Çıkan Alanlar

Gümrükleme ile ilgili olarak karşımıza menşe belirtme ve etiketlemeyi doğru yapmaktan sorunu çıkarılmaktadır. Bir sonraki sırada da hatalı üretimden kaynaklanan sorunlar gelmektedir. Türkiye, 1980 Tarihli Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Anlaşması (CISG) 1 Ağustos 2011 tarihinde onaylayarak yürürlüğe koymuştur. Böy-

-
- ¹ **(EC) 3036/94 sayılı Konsey Yönetmeliği (12) Tekstil ve Giyim İçin Sathi İşleme Rejimi,**
(COUNCIL REGULATION (EC) No 3036/94 of 8 December 1994: establishing economic outward processing arrangements applicable to certain textiles and clothing products reimported into the Community after working or processing in certain third countries)
 - ² **(EC) 3030/93 sayılı Konsey Yönetmeliği (13) Ortak Kurallara Tabi Tekstil İthalatı,**
(COUNCIL REGULATION (EEC) No 3030/93 of 12 October 1993: on common rules for imports of certain textile products from third countries)
 - ³ **(EC) 517/94 sayılı Konsey Yönetmeliği (14) Otonom Rejime Tabi Tekstil İthalatı,**
(COUNCIL REGULATION (EC) No 517/94 of 7 March 1994: on common rules for imports of textile products from certain third countries not covered by bilateral agreements, protocols or other arrangements, or by other specific Community import rules)

lece, mal satım sözleşmeleri konusunda da uluslararası bir hukuki yapı yaratılmış olmaktadır.

CISG taşınırların alım satımlarına ilişkin hükümler getirmektedir. Ancak, 4. Maddesine göre, aynı mülkiyetin kazanılmasına ilişkin kurallar getirmemektedir. Böylece bu konudaki uyumsuzlukların çözümü CISG Konvansiyonu ile Devletler Özel Hukukunun genel kurallarına bırakılmış olmaktadır. Satım sözleşmesine konu malların ayıplı olması haline ilişkin olarak Konvansiyonun 39. Maddesinde getirilen düzenlemeye göre alıcı, ayıpları satıcıya “uygun bir zamanda” ihbar etmek yükümlülüğü altındadır. Bu hükmüyle, Konvansiyon, Türk Ticaret Kanunu’ndaki (madde 23) iki ve sekiz günlük çok kısa ayıp ihbarlarına göre, daha alıcı lehine olan bir hüküm getirmiştir. Ancak, uygun sürenin ne kadar olacağı Konvansiyon’da tanımlanmamıştır. Bu nedenle yorum farklılıklarına sebep olması muhtemeldir. Satış sözleşmelerinde sözleşmede karakteristik edimi alıcı yerine getirdiği için, alıcının hukuku uygulanacaktır. İtalyan Medeni Kanununun 1459. maddesi ayıpların ihbarı için sekiz günlük bir süre öngörmektedir. Bu hükümle, bizim Ticaret Kanunumuzdaki 23üncü maddeyle paralellik sağlanmış olmaktadır.

Ancak, bir eser sözleşmesi niteliğinde olan ilişkilerde eser sahibinin hukukunun uygulanması gerekeceği için, örneğin, bir koleksiyonun yaratılması için verilen siparişlerde Türk Hukuku uygulama alanı bulacaktır. Bu tür eser sözleşmesi niteliğindeki sözleşmelere CISG hükümleri de uygulanmayacaktır. Bu halde, Türk Borçlar Kanunundaki eser sözleşmesindeki ayıplara

ilişkin 474üncü maddesi uygulanacaktır. Buna göre; “İş sahibi, eserin tesliminden sonra, işlerin olağan akışına göre imkân bulur bulmaz eseri gözden geçirmek ve ayıpları varsa, bunu uygun bir süre içerisinde yükleniciye bildirmek zorundadır.” Böyle bir durumda sürenin uygun olup olmadığı yine iş sahibinin bulunduğu yerdeki adet ve uygulamaya göre belirleneceği için, İtalya’da açılacak bir davada İtalyan yargıcı İtalyan Medeni Kanunu’ndaki sekiz günlük sürenin aşılmış olup olmadığına bakacaktır.

c) Alacakları Tahsil Yolları

CISG – Viyana Konvansiyonuna göre, sözleşmeden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde, alıcı tarafından yükümlülüklerin sözleşmeden dönülebilir veya geç ifa nedeniyle tazminat talep edilebilir.

Satılan malın tesliminden sonra fatura bedelinin ödenmemesi halinde satıcının üç imkânı vardır:

aa) Eğer bir tahkim kararlaştırılmış ise, tahkim mahkemesine başvurularak karar alındıktan sonra bunun İtalya’da icrası talep edilebilir.

bb) Viyana Konvansiyonununun 57inci maddesiyle satıcının ikametgâhında dava açma imkânı verildiği için, Türk Mahkemelerinin de kendilerini uluslararası yetkili görmeleri halinde Türk Mahkemelerinde, daha doğrusu satıcının ikametgâhı mahkemesinden aldığı kesinleşmiş kararı İtalya’da icra ettirebilirler.

cc) Genel hükümler çerçevesinde İtalyan hâkiminden alıcıya karşı almış oldukları kararı veya ödeme emrini derhal icraya koyabilirler.

Birçok olayda, alıcının ikametgâhı mahkemesinden bir karar alınmasını tavsiye ederiz. Çünkü bu yolla karmaşık tercümelere kaçınılmış, uluslararası tebliğatla vakit kaybedilmemiş ve daha çabuk tenfiz edilme imkânı elde edilmiş olacaktır. Bir başka sebep de, yurt dışında aleyhlerine dava açıldıktan sonra, İtalya'daki alıcılar hemen kendi ikametgâhları mahkemesinde dava açmakta ve ifa yeri olması bakımından İtalya'da davanın yürütülmesini de yasal çerçevede sağlayabilmektedirler. Bu da gereksiz masraf ve zaman kayıplarına yol açmaktadır.

İtalyan Usul Kanununun verdiği bir imkândan da yararlanmak mümkündür. İtalyan Usul Kanunu'na göre, **yazılı** bir ödeme söz verisi varsa veya borç ikrarı varsa, ihtiyati icra ödeme emri alıcıya göndertilebilir ve alıcı bedeli ihtiyaten mahkeme kasasına ödemek zorunda kalır. O halde, mal alım satım sözleşmesini yazılı olarak yapmak ve alıcı tarafından satım bedelinin zamanında ödeneceğine dair yazılı bir teyit almak, ödenmediği takdirde hemen akabinde alacağı icra edilebilir bir hale getirmek bakımından önemlidir.

d) Sorunları Aşabilmenin Yolları ve Yöntemleri

Yukarıdaki sorunlarla karşılaşmamak veya en aza indirmek bakımından satım sözleşmeleri düzenlenirken aşağıdaki hususlara dikkat edilmesini önermekteyiz:

aa) Sevk ve teslim yerinin kararlaştırılması davanın açılacağı yer bakımından önemlidir. Örneğin “ex Works Türkiye” kararlaştırıldığı zaman İtalyan alıcının İtalya mahkemeleri önünde dava açabilmesinin önüne geçilmiş olur.

bb) Riskin kime ait olacağının da düzenlenmesinde fayda vardır.

cc) Malın teslimi ve ayıpların ihbarı hususları da yorum farklılıklarına meydan vermemek için sözleşmede mutlaka düzenlenmelidir.

dd) Yetkili Mahkemelerin neresi olacağının düzenlenmesinde de fayda vardır.

ee) Tahkim yargılamasının düzenlenmesi birçok bakımdan, örneğin, gizlilik, çabukluk ve icra edilebilirlikteki kolaylık bakımlarından faydalıdır.

ff) Eğer satım bedelinin ödenmesi ertelenmek isteniyorsa, mutlaka alıcıdan yazılı bir borç ikrarı alınmalı veya ödeme tarihi yazılı olarak belirlenerek, alıcıdan ödeme söz verisi alınmalıdır.

2. İSPANYA'YA TEKSTİL İHRACATINDA NELERE DİKKAT EDİLMELİDİR

Tekstil ihracatında Türkiye için önemli yer işgal eden bir diğer ülke İspanya'dır. İspanya'ya ihracat yaparken gerek ihracat düzeni gerek hukuki düzeni bakımından nelere dikkat edilmesi gerektiğini aşağıya özet şeklinde belirtiyoruz.

Yabancı ihracatçıların İspanya'da yaşayabilecekleri sorunlar, ihracatçının ülkesine ve ihraç edilen ürüne bağlı olarak doğabilecek sorunlardır. İspanya gümrük kuralları da, bir Avrupa Birliği üye ülkesi olarak kural olarak Avrupa Birliği gümrük normları tarafından şekillenmektedir. Bu nedenle ilke malların serbest dolaşımı olsa da, İspanya gümrük işlemlerinde şu üç istisnai duruma da dikkat çekmek gerekmektedir:

- **İzin Sistemi:** Bu sistem altında değerlendirilecek malların gümrüklenmesi işlemlerinde bir ithalat/ihracat lisansına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu lisans da İspanya Dış Ticaret Genel Sekreterliği'nden alınmaktadır.

- **Denetim Sistemi:** Bu sistemde, malların gümrüklenme işlemleri, belgelerin bir denetimden geçmesi şartına bağlanmıştır. Yine bu durum da ihracat/ithalat işlemi belgelerinin denetlenmesi İspanya Dış Ticaret Genel Sekreterliği tarafından yapılmaktadır.

- **Belge Sistemi:** Malların gümrüklenmesi işlemi bu sistemde ithalat/ihracat belgesinin olmasına bağlanmıştır. Bu sistem daha çok tarım ürünlerinin İspanya'ya ithal edilesinde uygulanmaktadır ve belgenin kontrol ve denetimi yine İspanya Dış Ticaret Genel Sekreterliği tarafından yapılmaktadır.

Yukarıdaki sistemlerden hangisinin gümrükleme işlemine uygulanacağı ithal veya ihraç edilecek malın niteliğine ve İspanya'ya ithal edilecek malın menşei ülkesine bakılarak belirlenmektedir. Tarım, tekstil, demir ve çelik ürünlerinde bazı kısıtlamalar olabileceği gibi, menşei ülkesine göre de kısıtlamalarla karşılaşmak

mümkündür. Örneğin, bir ürünün serbest ithalinin Avrupa Birliği ürünlerini aşırı derecede olumsuz etkilemesi halinde bir takım kısıtlamalar getirilmesi söz konusu olabilir. Bu anlamda, Gümrük Birliği anlaşması yapan Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki tarım ürünlerine ilişkin kısıtlamalar örnek olarak anılabilir. Ancak bu tür kısıtlamaların Avrupa Birliği Komisyonu tarafından alındığına da dikkat çekmek isteriz. Bir başka söyleyişle İspanya gümrük mevzuatı Avrupa Birliği gümrük mevzuatı ile uyumludur.

a) İspanya'ya İhracatta Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

Bir Avrupa Birliği üye devleti olarak İspanya ile aramızda, Avrupa Birliği ile aramızda imzalanmış bulunan Gümrük Birliği ve malların serbestçe dolaşımı çerçevesinde bir kota ya da kısıtlama söz konusu değildir. Tekstil ürünlerinin İspanya'ya ihracında da Avrupa Birliği tarafından belirlenmiş olan şartlar yerine getirilmelidir.

Malların serbestçe dolaşımı da Mal dolaşım belgesi olan A.TR ile kanıtlanmaktadır. Bu anlamdan olmak üzere, Avrupa Birliğinin 3036/94⁴, 3030/93⁵ ve

⁴ (EC) 3036/94 sayılı Konsey Yönetmeliği (12) Tekstil ve Giyim İçin Sathi İşleme Rejimi (COUNCIL REGULATION (EC) No 3036/94 of 8 December 1994: establishing economic outward processing arrangements applicable to certain textiles and clothing products reimported into the Community after working or processing in certain third countries)

517/94⁶ Sayılı Yönetmelikleri de belirli tekstil ürünlerinin ihracında dikkate alınmalıdır.

b) En Çok Sorun Çıkan Haller

İspanya, bunların dışında özellikle etiketleme konusunda şu koşulları aramaktadır:

aa) İspanya'da tekstil ürünleri üzerindeki etiketler mutlaka İspanyolca olmalıdır. Diğer dillerde yazılmış her yabancı sözcük aynı yerde ve aynı büyüklükte İspanyolca olarak da mutlaka yer almalıdır.

bb) Etiket mümkün olduğunca tekstil materyalinden olmalı ve ürüne dikilmiş veya yapıştırılmış olmalıdır.

cc) Yazı stili aynı ve rahat okunaklı olmalıdır.

dd) Etiket üzerinde şu bilgilerin de yer alması zorunludur: Üreticinin, ithalatçının veya pazarlamacının adı ve adresi, ithalatçının vergi kimlik numarası, menşe ülkesi.

⁵ **(EC) 3030/93 sayılı Konsey Yönetmeliği (13) Ortak Kurallara Tabi Tekstil İthalatı**
(COUNCIL REGULATION (EEC) No 3030/93 of 12 October 1993: on common rules for imports of certain textile products from third countries)

⁶ **(EC) 517/94 sayılı Konsey Yönetmeliği (14) Otonom Rejime Tabi Tekstil İthalatı**
(COUNCIL REGULATION (EC) No 517/94 of 7 March 1994: on common rules for imports of textile products from certain third countries not covered by bilateral agreements, protocols or other arrangements, or by other specific Community import rules)

Paketler için kural olarak özel bir etiketleme talimatı yoktur. Metrik sistem sadece tacirler tarafından kullanılmaktadır ve tüketiciler diğer genel kabul görmüş bir ölçü sistemi kullanmaktadırlar.

c) Alacakları Tahsil Yolları

Hangi hukuki yola başvurulabileceğini belirleme öncelikle hangi hukukun uygulanması gerektiğini belirleme ile ilgili bir sorundur. Eser sözleşmelerinde işi yapan eğer Türk veya Türkiye’de ikamet ediyor ise Türk Hukuku kural olarak uygulanır. Ama satım sözleşmelerinde genel olarak alıcının hukuku uygulanmaktadır. Bu gibi hallerde her somut olayda uygulanacak hukukun mutlaka uzman bir kişi tarafından tespit edilmesi gerekir. Farz edelim ki, somut olaya göre İspanya Hukuku uygulanacaktır. O halde olanaklarımız şunlar olacaktır.

Borçlu şirketin aktif bir şirket olması halinde, tüm alacakların listelendiği ve ödenmemesi halinde hukuki yollara başvurulacağına bildirildiği bir ihtarın bir avukat aracılığıyla öncelikle gönderilmesinde fayda bulunmaktadır. İhtarda, faiz talepleri de dile getirilmeli ve ödeme için kesin süre verilmelidir. Bu ihtar çekilmemiş olsa da veya ihtar gönderilmiş olduğu halde cevap alınamamış veya borcun ödenmemiş olması hallerinde derhal yargı yoluna başvurma imkânı da mevcuttur. Türk Hukukunda da olduğu gibi iki yol bulunmaktadır:

İcra Yolu: Bu yol, mahkeme yoluna göre daha çabuk işleyen bir yoldur. Çünkü burada süreler ve itiraz merci yolları daha kısadır. Ödenmesi gereken harçlar da

daha azdır. Ödeme emrine faturaların kopyaları, ihtarlar ve ödemenin yapılması için gönderilen talep yazıları da eklenmelidir.

Borçlu kendisine gönderilen ödeme emrine itiraz ederse, bir aylık süre içerisinde dava açılmalıdır. Bu dava sırasında ek masraflar ortaya çıkabilir. İcra yoluna gitmeden önce itiraz sebeplerinin ve tebligat adresinin mevcudiyetinin kontrol edilmesi zorunludur. Çünkü İspanya İcra Hukukuna göre, eğer ödeme emri şirkete veya temsilcisine tebliğ edilemiyorsa, ilan tebligat usulü bulunmadığından, icra yolu bitmiş kabul edilecektir.

Dava Yolu: Bu yol diğer yola göre zaman bakımından daha uzundur. Çünkü süreler ve yargı yolları daha geniştir. Bu yol seçildiğinde daha önce kendisine tebligat yapılamamış olan tarafa ilan tebligat yapılabilir ve bundan sonra dava gıyabında sürdürülebilir. Alacak davası açılırken özellikle şu belgelerin dilekçeye eklenmesinde fayda vardır:

- Sipariş yazısı
- Sipariş teyidi
- Sevk belgesi /CMR
- Faturalar.

d) Sorunları Aşabilmenin Yolları ve Yöntemleri

Yukarıdaki sorunlarla karşılaşmamak veya en aza indirmek bakımından satım sözleşmeleri düzenlenirken aşağıdaki hususlara dikkat edilmesini önermekteyiz:

aa) Sevk ve teslim yerinin kararlaştırılması davanın açılacağı yer bakımından önemlidir. Örneğin “ex Works Türkiye” kararlaştırıldığı zaman İspanya mahkemeleri önünde dava açabilmesinin önüne geçilmiş olur.

bb) Riskin kime ait olacağının da düzenlenmesinde fayda vardır.

cc) Malın teslimi ve ayıpların ihbarı hususları da yorum farklılıklarına meydan vermemek için sözleşmede mutlaka düzenlenmelidir.

dd) Yetkili Mahkemelerin neresi olacağının düzenlenmesinde de fayda vardır.

ee) Tahkim yargılamasının düzenlenmesi birçok bakımdan, örneğin, gizlilik, çabukluk ve icra edilebilirlikteki kolaylık bakımlarından faydalıdır.

ff) Borçlunun tebligata elverişli adreslerinin ve temsilcisinin kim olduğuna dair bilgilerin mutlaka belgelenmesi gerekir.

3. ALMANYA’YA TEKSTİL İHRACATINDA NELERE DİKKAT EDİLMELİDİR

Tekstil ihracatında Türkiye için önemli yer işgal eden bir diğer ülke de Almanya’dır. Biliyorsunuz ki, Almanya sadece tekstil ihracında değil, diğer ihracat ve ithalat kalemleri bakımından da önemli bir ticari partnerdir. Almanya’ya ihracat yaparken gerek ihracat düzeni gerek hukuki düzeni bakımından nelere dikkat edilmesi gerektiğini, sizlere aşağıda sunmak istiyoruz.

a) Genel Olarak Almanya'da Karşılaşılan Sorunlar

Yabancı ithalatçılar her şeyden önce Almanya'da bürokratik engellerle mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar. Bağlı olunan tabiiyetten bağımsız olarak (Avrupa Birliği ülkesi vatandaşı olsun veya olmasın) ithalatçıların ticari olarak faaliyet gösteren ve ilgili idareden gümrük kayıtlarında kullanılmak üzere gümrük numarası almış olması gerekir. Bir başka deyişle Almanya'ya ihracatınızda sorun yaşamamak ve gereksiz zaman kayıplarına meydan vermemek için, malınızı göndereceğiniz firmanın veya şirketin bu belgelere sahip olup olmadığını araştırmanız gerekir.

Türkiye ile Almanya arasında gümrük birliği geçerli olduğundan ve bu çerçevede malların gümrüksüz dolaşımı söz konusu olacağından ayrıca A.TR dolaşım belgesinin de doğru ve eksiksiz hazırlanması gerekmektedir.

Tekstil mallarının ithalat ve ihracatı için de dikkat edilmesi gereken Avrupa Birliği mevzuatı şunlardır:

- Türkiye'de işlendikten sonra Avrupa Birliğine gönderilecek tekstil ürünleri için 3036/94 Sayılı Avrupa Birliği Yönetmeliği

- Üçüncü ülke meşeli tekstil ürünleri hakkında uygulanacak olan 3030/93 Sayılı Avrupa Birliği Yönetmeliği

- İkili anlaşmalar kapsamına girmeyen üçüncü ülkelerden ihrac/ithal edilecek tekstil ürünleri hakkında uygulanacak 517/94 Sayılı Avrupa Birliği Yönetmeliği

- 1007/2011 Sayılı Tekstil ürünlerinin işaretlenmesine ilişkin Avrupa Birliği Yönetmeliği.

b) Almanya'ya İhracatta Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Değeri 1.000,- Euro ve üzeri olan tekstil ürünlerinin Almanya'ya ihracında/ithalinde gümrük beyannamesi doldurulmalıdır. Bunun için malı ithal edecek ithalatçıya A.TR belgesi ile beraber Fatura, nakliye masrafları ve diğer dokümanlarla beraber mal hakkında bilgi ulaştırıldıktan sonra ithalatçı gümrük beyannamesi doldurur.

Gümrükle ilgili bu hazırlıkların yanı sıra, akreditatif veya benzeri araçlarla ithalatçı/alıcının mal bedelini ödemesini garanti altına alıcı tedbirler alınmalıdır.

Tekstil konusunda yapılan işlemlerde genellikle istisna akdi söz konusu olmaktadır. Yani bir alım satım değil, bir eser yaratılması ön plana çıkmaktadır. Bu da hukuki anlamda tekstil ihracatçısını biraz daha güvence altına alan bir durum olmaktadır. Özellikle hazırlanan kolleksiyonlarda veya çizilen modeller üzerine ve kumaşının da ısmarlayan tarafından verilen hallerde eser sözleşmesi özelliği biraz daha baskın olarak karşımıza çıkmaktadır. Hal böyle olunca, örneğin taraflar uygulayacak hukuku kararlaştırmamışlarsa, Türk Hukuku uy-

gulanacaktır. Malzemenin ısmarlayan tarafından verilmiş olması hallerinde, ayıp nedeniyle malın ücretinin ödenmemesi ileri sürülemeyecektir. Diğer hallerde ayıp ihbar süreleri daha kısa olacaktır. Birleşmiş Milletler Satış Sözleşmesi hakkındaki Uluslararası sözleşme hükümleri de uygulanmayacaktır.

c) Dikkat Edilmesi Gereken Hukuki Kurallar

Her sözleşmede olduğu gibi taraflar aralarındaki uyuşmazlığı uygulanacak hukuku kararlaştırabilirler. O halde, uyuşmazlığı çözecek olan genel mahkeme ya da hakemler tarafların seçtikleri bu hukuku uygulamak zorundadırlar.

Eğer taraflarca seçilmiş bir hukuk kuralı bulunmuyorsa, genel kurallar çerçevesinde sorunlar çözülür. Önce Birleşmiş Milletler Satış Konvansiyonunu hatırlamamız gerekiyor. Satıcı ve alıcının karşılıklı yükümlülükleri ayrıntılı olarak 30. Madde ile 61. Madde arasında düzenlenmiştir. Örneğin 61. Maddede Satıcının, alıcının sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde (malı almaktan imtina etmesi) sözleşmeden dönme veya gecikmiş ifa için tazminat talep etme hakkı düzenlenmiştir. Ayıplı mallar söz konusu olması halinde de 39. Maddede ayıp ihbarının uygun bir süre içerisinde yapılması gerektiği düzenlenmiştir.

Yabancı unsurlu satış sözleşmeleri için, yani taraflarının ayrı ülke vatandaşları oldukları ve satıcı ile alıcının ayrı ülkelerde buldukları hallerde uygulanacak bir diğer metin, 593/2008 Sayılı Avrupa Birliği Yö-

netmeliğidir. Uygulanacak hukuk kararlaştırılmamışsa, satıcının ikametgahının olduğu yer hukuku uygulanacaktır.

Hem Alman Borçlar Kanunu hem de Türk Borçlar Kanunu bakımından Birleşmiş Milletler Satım Konvansiyonu özel hüküm niteliğindedir. Bu şu anlama gelmektedir. Konvansiyonun uygulanması gereken yerlerde milli hukukun önüne geçecektir. Öncelikle Konvansiyon hükümleri uygulanacaktır.

d) Ödenmemiş Fatura Bedelinin Takibi

aa) Önlemler

Ticari partnerinizin kredibilitésini araştırabileceğiniz ve güvenilir bilgiler alabileceğiniz kurumlar mevcuttur. Kredit Reform gibi. Bu nedenle işin başlangıcında yapılacak küçük bir araştırma, sizi büyük risklerden koruyabilecektir. Yapılan bu araştırma neticesine göre de akreditifle mi yoksa ön ödemeyle mi, yoksa peşin mi çalışılacağına da karar vermek kolaylaşacaktır.

bb) İcra Yolu

• İcra takibine başlamadan önce ilk yol olarak gönderilecek bir ihtarla alacağın kesin miktarı ve ödeme konusundaki talep borçluya bildirilir.

• Alacaklının uzun ve masraflı mahkeme yoluna gitmeden şeklen daha kolay olan icra yoluyla ödeme emri gönderilmesi yoluna gitmesi de önerilen yollardan biridir. Bu usul alacaklıya çabuk ve daha az masraflı olarak icra edilebilir bir alacak sunabilir. Eğer borçlunun itiraz etmemesi bekleniyorsa, mahkeme alacağın

varlığını araştırmadığı için bu yol her zaman alacağı ulaşımda en kısa yol olarak gözükmektedir. Ancak, bu yola başvurabilmek için satıcının kendi edimini tam ve eksiksiz olarak yerine getirmiş olması gerekmektedir. Bir de tarafı tüketici olan işlemlerde diğer başka şartlar da aranmaktadır.

• Yukarıdaki yolların sonuçsuz kalması halinde yapılacak olan şey, alacak davası açmaktır. Bu davada bir yıl ila iki yıl arasında sürebilmektedir. Özellikle borçlunun ayıplı mal itirazı ve arada sözleşme olmaması, siparişlerin ve sipariş teyitlerinin düzgün dosyalanmamış olması gibi haller bu süreyi daha da uzatabilecektir.

cc) Önerilerimiz

Birçok sözleşmede, özellikle de alıcılar tarafından hazırlanmış sözleşmede Birleşmiş Milletler Konvansiyonu hükümlerinin uygulanmayacağı konusunda hükümler görmekteyiz. Alıcıların lehine olan bu durumunun iyi değerlendirilmesi ve gerekirse bu Konvansiyonun uygulanmasını sağlayıcı hükümlerin sözleşmeye konulmasında fayda vardır. Ancak bu konvansiyon eser sözleşmeleri söz konusu olduğunda zaten uygulama alanı bulamayacaktır.

Alıcı ile sözleşme yapmada ve daha sonra büyük problemler yaratan uygulanacak hukuk, yetkili mahkeme gibi konular sözleşmede mutlaka düzenlenmelidir. Tarafların aralarında yetkili mahkeme konusunda anlaşamaları halinde tahkimin düzenlenmesini de öneriyoruz. Çünkü tahkim

- her zaman genel mahkemelere göre daha hızlı bir yoldur.

- Olayınızda uzman olduğunu düşündüğünüz kimseyi kendi hakeminiz olarak seçme imkanınız vardır.

- Dava değeri yüksek olan davalarda masraflarınız genel mahkemelere göre daha az olur.

- Uluslararası tebligat gibi çok zaman kaybettiren meselelerle uğraşmak zorunda kalmazsınız.

- En önemlisi de aldığınız hakem kararını Avrupa'nın her yerinde başkaca bir işleme veya mahkeme kararına gerek kalmaksızın hemen tenfiz edebilirsiniz.

e) Almanya'da Başvurabilecek Kuruluşlar

Hem bilgi almak hem de bir sorunla karşılaşıldığında başvurulabilecek belli başlı kurumlar şunlardır:

• Türk – Alman Sanayi ve Ticaret Odası (TD-IHK) Berlin,

• Alman – Türk Sanayi ve Ticaret Odası (AHK) İstanbul,

• Alman Yatırım ve Geliştirme Ajansı,

• Ekonomik İşbirliği ve Geliştirme Federal Bakanlığı,

• Almanya'da Türk İşadamları Federasyonu,

• TÜET Türk Alman Tekstil ve Hazır Giyim Birlikleri Derneği.